

Novotvary ústnej dutiny psa a mačky



Početné epulidy v ústnej dutine psa

(s láskavým dovolením Tierklinik Dres. Staudache, Aachen-Brand)

Úvod

U psov a mačiek často pozorujeme lézie v ústnej dutine. Z klinického pohľadu je pri tom dôležitým predovšetkým zistenie, či sa jedná o zápalovú alebo neoplastickú zmenu.

V nasledujúcom texte Vám predstavíme vybrané príklady zápalových a neoplastických zmien, ktoré sú nápadné zväčšením tkaniva v ústnej dutine.

Eozinofilný vred

Jedná sa o ochorenie, ktoré sa vyskytuje u mačiek a niektorých plemien psov a patrí k eozinofilnému granulomatóznemu komplexu. Lézie sa objavujú jednotlivo alebo vo väčšom počte. U psov nachádzame vyvýšené, často ulcerované plaky. U mačiek sa vyskytujú dobre ohraničené, ulcerované lézie, ktoré majú vyvýšené okraje.

Etiológia je doteraz nejasná. Odozva na kortikosteroidy však hovorí za imunitne sprostredkovanú patogenézu.

Kvôli nešpecifickému klinickému obrazu je na spoľahlivé stanovenie diagnózy potrebné histologické vyšetrenie. Nálezy sú charakteristické výskytom eozinofilných granulocytov ako aj kolagenolýzy.

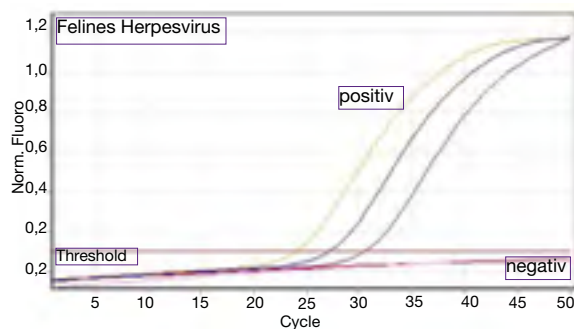
„Plasma cell stomatitis“

Jedná sa o ochorenie mačiek, zriedkavo psov, ktoré sa vyznačuje erytémom a hypertrofiou tkaniva. Pri histologickom vyšetrení sa zisťuje infiltrácia submukózy plazmatickými bunkami. Na základe zvýšenej hladiny imunoglobulínov v krvi sa predpokladá, že na príčine je imunologický proces. Stomatitída s plazmatickými bunkami sa

od ostatných lézií dá odlišiť len pomocou histologického vyšetrenia.

Ulceratívna stomatitída mačiek

Vyskytuje sa u mačiek v celej ústnej dutine, predovšetkým v hltane. Príčina je doteraz nejasná, diskutuje sa o zmenách v mikrobiálnej flóre. Taktiež sa predpokladá účasť Calicivírusu a Herpesvírusu mačiek. Histologický obraz nie je špecifický, ale dodatočné etiologické vyšetrenia môžu identifikovať pôvodcov pomocou PCR (Obr.1).



Obr. 1: Fluorescenčná krivka Real-time-PCR

Popri zápalových zmenách vedú aj **neoplazie** k hypertrofii tkaniva. Tumory zubov (odontóm, cementóm) a slinných žliaz nie sú v ďalšom prehľade uvedené.

Epulis

Epulidy boli v minulosti považované za hyperplazie a nie za neoplazie. Postihnuté zvieratá vykazujú často početné novotvary.

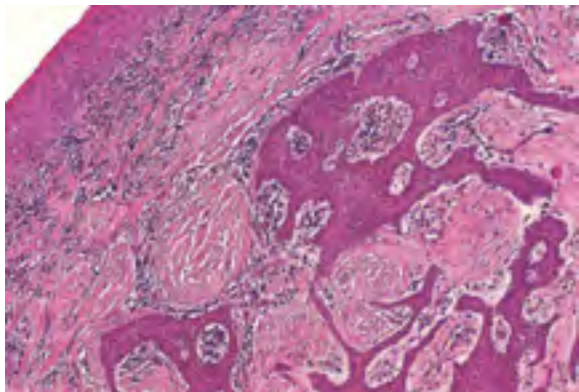
Histologicky sa dajú rozlíšiť dve formy: epulis fibromatosa a epulis ossificans, pričom sa vyskytujú aj zmiešané formy. Pri oboch formách dochádza

k proliferácii spojivového tkaniva. Epulis ossificans vykazuje navyše prítomnosť osteoidu a dobre diferencovaných kostných trabekúl. Klinické správanie je rovnaké. Nie je známy invazívny rast, keďže je ale kompletne odstránenie obťažné, môže dôjsť k opätovnému rastu.

Nakoľko sa epulidy makroskopicky nedajú odlíšiť od akantomatózneho ameloblastómu psov, je potrebné histologické vyšetrenie.

Akantomatózny ameloblastóm psov

Jedná sa o tumor, ktorý vychádza z odontogénneho epitelu (závesný aparát zubu) (Obr.2) (v minulosti nazývaný akantomatózny epulis). Histologické vyšetrenie je dôležité najmä na odlíšenie od karcinómu dlaždicového epitelu. Ameloblastóm sa síce na rozdiel od epulidov vyznačuje lokálne invazívnym rastom, ale nemetastázuje, a tak má lepšiu prognózu ako napríklad karcinóm dlaždicového epitelu.



Obr. 2: Akantomatózny ameloblastóm psov charakterizovaný čapmi odontogénneho epitelu v submukóze, HE, Obj x20

Papilóm

Papilómy sú benígne tumory vychádzajúce z dlaždicového epitelu. Makroskopicky sa prezentujú ako bradavičnaté útvary s karfiolovitým povrchom. Existujú dve varianty. U šteniat a mladých psov sa vyskytujú často vírusom vyvolané mnohopočetné papilómy, ktoré môžu vykazovať spontánnu regresiu. Druhá varianta sa vyskytuje väčšinou jednotlivito a u starších psov. Tu je účasť papilomavírusu na vzniku sporná.

Prognóza je spravidla priaznivá pri oboch formách, len veľmi zriedkavo sa môže objaviť malígna transformácia. Tá je nápadná pri histologickom vyšetrení nepravidelnými čapmi epitelu v hĺbke.

Karcinóm dlaždicového epitelu

Predstavuje malígnu variantu tumoru dlaždicového epitelu. Je to najčastejší tumor ústnej dutiny u mačiek a druhý najčastejší u psa.

Tumor môže rásť invazívne do kostí a mäkkých tkanív.

Čím väčší je tumor v čase extirpácie, tým horšia je prognóza. U mačiek vyzerajú tumory makroskopicky ako nepravidelné uzly červenosivej farby a krehkej konzistencie. Často sú ulcerované.

U psa sú často postihnuté tonzily, ale aj dasná. Blízke aj vzdialené metastázy boli popísané u psov aj u mačiek.

Melanóm

Melanocytárne nádory v ústnej dutine sú spravidla malígne. Klinicky sú nápadné už svojou čiernou farbou. Prognóza je nepriaznivá, pretože sa často vyskytuje skoré rozšírenie metastáz do regionálnych lymfatických uzlín, pľúc, pečene, obličiek, mozgu a iných orgánov.

Fibrosarkóm

Fibrosarkómy sú mezenchymálne tumory, vychádzajúce zo spojivového tkaniva. Makroskopicky vyzerajú ako sivočervené, tuhé proliferácie. Fibrosarkómy sú nápadné vysokoinvazívnym rastom, ktorý môže viesť k osteolýze a sťažuje ich odstránenie. Metastázy pozorujeme o. i. v lymfatických uzlinách a pľúcach.

Osteosarkóm

Distenzia kostí sa môže objaviť následkom osteosarkómu. Lytické a proliferatívne procesy s prestavbou kostí sú aj histologicky často ťažko odlíšiteľné od zápalových alebo traumatických lézií. Diagnóza sa dá často stanoviť len kombináciou klinického (rentgenologického) a histologického nálezu.

Záver

Keďže veľa lézií v ústnej dutine makroskopicky vyzerá veľmi podobne, v každom prípade odporúčame histologické vyšetrenie. Pred resekciou útvaru by sa mali zväžiť diferenciálne diagnózy, aby sa zvolil vhodný rozsah resekcie. Ďalej sa odporúča nechať histologicky vyšetriť hranice resekcie.